

Valtiovarainministeriölle

Keskusrikospoliisin lausunto valtiovarainministeriölle pankkipalvelulainsäädännön arviointia koskevasta työryhmämietinnöstä

Asia

Valtiovarainministeriö on pyytänyt 23.1.2026 Keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskukselta lausuntoa pankkipalvelulainsäädännön arviointia koskevasta työryhmämietinnöstä.

Mietinnössä ehdotetaan uusia säännöksiä yrityksen ja yhteisön perusmaksutilistä. Säännöksillä laajennettaisiin oikeus peruspankkipalveluihin koskemaan mikro- ja pienyrityksiä, elinkeinonharjoittajia, yhdistyksiä, säätiöitä ja yhteisuuksia. Lisäksi mietinnössä ehdotetaan säännöstä asiakaspalvelun tavoitettavuudesta. Näiden ohella mietinnössä ehdotetaan parannuksia, jotka turvaavat pankkipalvelujen yhdenvertaista saatavuutta myös erityisryhmille. Peruspankkipalveluiden raportointia koskevaa säännöstä ehdotetaan myös kehitettävän siten, että Finanssivalvonnan saatavilla olisi laajemmin tietoja.

Lausuntopyynnön kohdetta on arvioitu nimenomaan Keskusrikospoliisin toiminnan näkökulmasta. Näin ollen lausunnon pääpaino kohdistuu perusmaksutileihin liittyviin sääntelyehdotuksiin.

Lausunto

Huomiot yrityksen ja yhteisön perusmaksutiliä koskevista ehdotuksista

Lähtökohtaisesti Keskusrikospoliisi katsoo tavoitteen turvata pienten yritysten ja yhdistysten peruspankkipalveluiden saatavuus olevan kannatettava. Huomiota kiinnitetään kuitenkin muistiossa esitettyihin mahdollisuuksiin, joiden johdosta esiin nousee haasteita erityisesti laittoman toiminnan ja rikosten ennalta estämisen näkökulmasta. Onkin tärkeää löytää tasapaino siinä, miten yhteiskunnassa hallitaan ja estetään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä sekä toisaalta turvataan edellytykset taloudelliselle toiminnalle. Keskusrikospoliisin näkökulmasta tavoite turvata pienten yritysten ja yhdistysten peruspankkipalvelut voidaan saavuttaa myös rajoitetummalla sääntelyllä, jolloin peruspankkipalvelujen tarjoamisvelvoitetta ei tule laajentaa muistiossa esitetyssä muodossa muihin asiakasryhmiin.

Keskusrikospoliisi kiinnittää huomiota siihen, ettei muistiossa ole arvioitu eikä kiinnitetty riittävästi huomiota laittoman toiminnan mahdollisuuteen ja sen mahdolliseen lisääntymiseen sekä muutoksen lisäämiä riskejä yksityisen sektorin toimijoille ja yhteiskunnan rakenteisiin liittyen. Oikeushenkilöiden hyväksikäyttö laittomassa toiminnassa on tunnistettu

kansallisesti riskiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen kansallisissa riskiarvioissa. Yhtä lailla myös pienten yritysten ja yhdistysten hyväksikäyttö laittomassa toiminnassa tunnistetaan ongelmaksi. Yritystilien hyödyntäminen laittomista lähteistä saatujen varojen rahanpesuun luo tehokkaan peitteen, sillä laittomat varat voivat sekoittua muutoin laillisen liiketoiminnan varoihin. Esimerkiksi pöytälaatikkoyritysten tilit voivat tarjota alustan rahanpesuun. Keskusrikospoliisin esiin nostamassa esimerkkitapauksessa henkilö oli avannut suomalaiselle tilille yhtiön Suomessa ja luovuttanut yhtiön tilin pankkitunnukset eteenpäin. Tämän jälkeen yrityksen tiliä oli käytetty rikoksella saatujen varojen siirtoon, minkä jälkeen varat oli vielä muunneltu kullaksi.

Keskusrikospoliisin näkökulmasta ehdotetut säännökset voivatkin johtaa tilanteisiin, joissa oikeutta perusmaksutiliin käytetään väärin. Talousrikoksien muodostamat haitat yhteiskunnalle ovat merkittävät ja tutkittavana olevien talousrikosten määrän on tunnistettu olevan jatkuvassa kasvussa. Vuonna 2024 päätetyissä talousrikosasioissa rikosvahinkojen määrä oli yhteensä noin 123 miljoonaa euroa. Päätetyissä tai tutkittavana olevissa talousrikoksissa takavarikoitiin rikoshyötyä 20 % enemmän kuin vuonna 2023. Tilejä voidaan käyttää myös yleisesti rikoshyödyn häivyttämisessä rikoslajineutraalisti – ei vain talousrikoksissa. Vaikka muistiossa arvioidaan, että laillista yritys- tai yhdistystoimintaa harjoittavien tahojen hyödyt ovat merkittävämmät kuin mahdollisten rikollisten tahojen aiheuttamat haitat, tulisi jatkovalmistelussa silti arvioida laajemmin muun muassa perusmaksutilien mahdollisista väärinkäytöksistä aiheutuvia haittoja.

Keskusrikospoliisissa on tunnistettu useiden tilien hyväksikäyttö rikollisten varojen kierrättämisessä. Muistiossa on esitetty Finanssialan eriävä mielipide siitä, että pienten yritysten ja yhdistysten perusmaksutilien määrä tulisi rajata yhteen tiliin Suomessa. Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan useiden tilien avaaminen tulisi vähimmillään olla rajoitettavissa eikä sitä tulisi mahdollistaa ilman liiketaloudellista tai toimintaan liittyvää painavaa perustetta. Talletuspankeilla tulisi myös olla mahdollisuus kieltäytyä tällä perusteella perusmaksutilin avaamisesta. Useat tilit mahdollistavat pankkijärjestelmän hyödyntämisen rikollisiin tarkoituksiin, kun esimerkiksi tiliilikenteen monitorointi jakautuu usean eri tilin ja toimijan välille. Tällöin liiketoiminnan tai taloudellisen toiminnan kokonaiskuvan saaminen heikkenee huomattavasti, jolloin myös rikollisen toiminnan tunnistaminen vaikeutuu.

Lisäksi Keskusrikospoliisi kiinnittää huomiota siihen, että 6 f §:n listausta toimijoista, joilla on oikeus yrityksen ja yhteisön perusmaksutiliin, tulisi tarkastella ja tarkentaa vielä jatkovalmistelussa. Erityisesti huomiota tulisi kiinnittää yhdistysten ja säätiöiden tosiasialliseen liityntään Suomeen, eikä ainoastaan vastuuhenkilön (nimenkirjoitusoikeutettu/hallituksen jäsen) kotipaikkaan.

Keskusrikospoliisi kiinnittää huomiota myös siihen, että perusmaksutilin purkuperuste on asetettu melko korkeaksi yritysten ja yhteisöjen osalta. Muistioluonnoksen 6 h §:n mukaan talletuspankki saa purkaa yrityksen ja yhteisön perusmaksutiliä koskevan puitesopimuksen vain, jos asiakas on tahallisesti käyttänyt maksutiliä laittomaan tarkoitukseen, asiakas on antanut virheellisiä tietoja tai jättänyt antamatta tietoja, ja oikein annetut tiedot olisivat johtaneet perusmaksutilihakemuksen hylkäämiseen tai asiakas on rikkonut perusmaksu-

tilin puitesopimuksen velvoitteitaan vakavasti tai toistuvasti. Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan purkuperusteen tulisi olla matalampi verrattuna yksityishenkilöihin. Tahallisuusvaatimus laittoman toiminnan osoittamiseksi on tahallisuuden määritelmä ja näyttökynnys huomioiden asetettu liian korkeaksi.

Huomiot asiakaspalvelua koskevista ehdotuksista

Keskusrikospoliisilla ei ole lausuttavaa asiakaspalvelua koskevista ehdotuksista.

Huomiot muista esityksen yhteydessä arvioituista aiheista

Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä, että muistiossa esitettyihin OFAC-pakotteisiin liittyvää sääntelyä tarkennetaan ja tarkastellaan uudelleen vielä jatkoselvityksessä. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen näkökulmasta mahdollisuudet rajoittaa palveluja OFAC-pakotteisiin perustuen nähdään tärkeänä osana luottolaitosten riskienhallintaa. Samassa yhteydessä tulisi tarkastella myös muita mahdollisia pakotteita, joilla voi olla riskienhallinnan näkökulmasta vaikutusta talletuspankkien toimintaan.

Muut huomiot

Nykyisen lainsäädännön lähtökohtana on, että kaikilla ETA-valtioissa laillisesti asuvilla kuluttajilla on oikeus perusmaksutiliin sekä siihen liittyviin palveluihin. Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan mahdollisen lainsäädäntöhankkeen yhteydessä tulisi arvioida mahdollisuutta rajata yksityishenkilöiden oikeus peruspankkipalveluihin vain yhteen tiliin. Lisäksi tilin avaaminen tulisi sitoa tosiasialliseen tarkoitukseen eli esimerkiksi siihen, että yksityishenkilön asuinpaikka on Suomessa. Keskusrikospoliisi korostaa, että useat tilit mahdollistavat pankkijärjestelmän hyödyntämisen rikollisiin tarkoituksiin. Havaintoja muulitilien hyödyntämisestä esimerkiksi petosrikoksissa saatujen varojen siirtämiseen on lukuisia.

Lukuisista esimerkkitapauksista yhdessä Suomea käytettiin varojen kauttakulkumaana. Tapauksessa väärennettyjen asiakirjojen avulla rikoksenteelijät olivat hankkineet kymmenelle eri valehenkilölle suomalaisen henkilöturvaturun. Tämän jälkeen valehenkilöiden nimillä oli avattu yhteensä 37 eri pankkitiliä Suomessa. Tileille oli tehty yhteensä 173 tilisiirtoa ulkomaisilta tileiltä, joiden arvo oli yhteensä 637 690 euroa. Toisessa tapauksessa henkilöt olivat tulleet Suomeen ja avanneet yhteensä 23 pankkitiliä hyväksikäyttäen väärennettyjä passeja sekä työsopimuksia. Lyhyessä ajassa tileille oli tehty lukuisia petosvarojen siirtoja pääosin ulkomaisilta tileiltä.

Timo Kilpeläinen, Keskusrikospoliisin päällikön sijaisena, apulaispäällikkö

Ida-Ellen Kaski, Ylitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 06.03.2026 klo 09:18. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Valtiovarainministeriö

Tiedoksi

Poliisihallitus

Keskusrikospoliisi
poliisi.fi